

УДК 378.016:811

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-2\(185\)-45-48](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-2(185)-45-48)

Орищин Іван

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0003-2214-6548>

ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ ВНЗ

А Автор розглядає проблему використання комунікативного підходу до навчання іноземних мов студентів ВНЗ. Розкрито історію виникнення комунікативного підходу. Використано власний досвід і досвід інших викладачів-практиків. Вказано на роль інтерактивного навчання. Запропоновано декілька ділових ігор при вивченні окремих економічних тем.

Ключові слова: інтерактивне навчання; колективне спілкування; комунікативний підхід; основні ознаки комунікативного підходу; рольова гра

Актуальність проблеми. Сучасний стан міжнародних зв'язків України у різноманітних сферах життєдіяльності, вихід її у європейський і світовий простір, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії потребують певних трансформацій і у сфері освіти як важливого державного інституту, у тому числі й у галузі навчання іноземних мов. Нині необхідно вивчати іноземні мови, адже нині статус іноземної мови має тенденцію до постійного зростання. Усе це зумовлює визначення основних стратегічних напрямів удосконалення цілей, змісту, методів, прийомів і засобів навчання іноземної мови.

Як вважає Л. Євдокімова-Лисогор, сучасні вимоги до підготовки кваліфікованого спеціаліста перш за все потребують від нього бути учасником міжкультурної комунікації та мати необхідні комунікативні спроможності у сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах, навички практичного володіння іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами; та бути спроможним оволодіти новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела. Все це підвищує попит на кваліфікованих випускників, які вільно володіють іноземною мовою, зокрема мовою міжнародного спілкування [1, с. 38].

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Останнім часом більшість викладачів ставлять перед собою питання, який підхід у навчанні іноземної мови буде найкращим. Необхідно виділити комунікативний підхід, тому що головним його напрямом є навчання мовлення в умовах спілкування. Цей підхід визначився в результаті осмислення наукових досягнень у галузі лінгвістики, зокрема комунікативної лінгвістики, психології та теорії діяльності, що знайшло відображення в роботах з психології та ме-

тодики навчання іноземних мов (О. Леонтьєв, І. Зимня, Ю. Пассов, С. Шатілов, Г. Рогова та ін.) [1, с. 38].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття.

Оскільки проблема використання комунікативного методу у навчанні студентів ВНЗ є недостатньо вивченою, автор намагався її вирішити.

Мета статті. Згідно із загальноєвропейськими рекомендаціями Ради Європи метою є не просто вивчення будь-якої мови, а вільне спілкування цією мовою, тобто формування в студентів іншомовної комунікативної компетентності [1, с. 38]. Цього можна досягнути за допомогою комунікативного підходу до навчання іноземних мов. Тому метою цієї статті є узагальнити використання комунікативного підходу до вивчення іноземних мов студентами ВНЗ. Як свідчать багато викладачів-практиків (Т. Гармаш, Л. Євдокімова-Лисогор, Є. Пономаренко, О. Сергєєва), комунікативний підхід є досить ефективним, тому він потребує подальшого вивчення та розвитку.

Викладення основного матеріалу дослідження.

Комунікативний підхід до вивчення мови сформувався у кінці 60-х років ХХ століття у Великобританії, коли англійська мова почала набувати статусу мови міжнародного спілкування. Виявилось, що поширені у той час традиційні методики навчання мови (аудіолінгвальна, граматико-перекладна) перестали задовольняти потреби більшості з тих, хто вивчав англійську мову як іноземну. Причиною були не так самі методи навчання, як прагматичний підхід до вивчення мови як інструменту комунікації. Тогочасне суспільство потребувало не системного оволодіння мовою, що вивчалася, на яке були орієнтовані традиційні академічні програми, а можливості негайного практичного застосування набутих знань. Як

виявилось, особи, які вивчали мову з метою спілкування, не володіли сучасним розмовним мовленням, не мали уяви про мовленнєвий етикет, тобто відчували себе безпорадними у ситуації реального спілкування [8, с. 87].

Є. Пономаренко стверджує, що в сучасному світі навчання іноземних мов проводиться за комунікативною методикою, яка вважається найефективнішою й широко визнаною у цілому світі. Вже з 1953 року її використовують багато зарубіжних мовних шкіл, а з недавнього часу більшість українських шкіл.

Що ж таке комунікативна методика і як вона застосовується у навчанні? У рекламних оголошеннях багатьох газет і журналів часто зустрічаємо фразу про те, що навчаємо іноземних мов за комунікативною методикою. У чому її суть і як за її допомогою можна вивчити мову – знає не кожний. У вивченні мови, як відомо, чудес не буває. Тому будь-яка методика повинна підкріплятися, в першу чергу, регулярними заняттями, бажанням вивчити мову і вірою в успіх [2, с. 70].

О. Сергєєва визначила основні ознаки комунікативного підходу:

- основне завдання – навчити студентів розмовляти іноземною мовою на рівні, необхідному для подальшої роботи;

- основним засобом навчання є ділові ігри, що моделюють реальні ситуації спілкування;

- оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними), а також видами мовленнєвої діяльності (говорінням, аудіюванням, читанням і письмом) відбувається під час практичного застосування цих засобів і видів мовленнєвої діяльності у процесі спілкування;

- обмежене використання рідної мови під час навчання іноземної;

- вивчення системи мови (граматики) є переважно інтуїтивним, тобто, на відміну від традиційної методики, де граматики і лексика є основним предметом навчання, при навчанні за комунікативним методом граматики необхідна лише для правильної побудови речень, проте від студентів вимагається не механічне вивчення граматичних правил, а інтуїтивне відчуття правильно побудованих фрагментів мовлення;

- лексика вивчається не ізольовано (без контексту) як у традиційній методиці, а виключно в контексті під час її застосування [3, с. 122–123].

Мовленнєва спрямованість і ситуативність визначають основну сутність комунікативного підходу і водночас є його принципами. Ефективно реалізувати зазначені принципи допоможе атмосфера колективного спілкування, активне спілкування студентів, координування викладача, взаємодія викладача зі студентами. У зв'язку з цим, педагогічний процес, зорієнтований на спілкування

як мету, може бути ефективним лише за умови, що засобом навчання також буде саме спілкування.

Однією з форм організації пізнавальної діяльності є інтерактивне навчання, метою якого є створення комфортних умов навчання, що дозволяють студентам відчувати свою інтелектуальну спроможність, відчувати себе рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміти що вони роблять, рефлексувати з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють. Процес інтерактивного навчання передбачає перенесення акценту з навчальної діяльності викладача на пізнавальну активність студента, що сприяє розвитку його активності, творчості, ініціативності, розвитку особистих здібностей, гнучкості [6, с. 18].

Л. Стрельченко та О. Стрельченко зазначають, що, активно використовуючи мовленнєві зразки та моделі, термінологічну лексику, лексико-граматичні структури, студенти вчаться виражати свої думки й наміри щодо розв'язування ділового питання, а також конструювати та відтворювати моменти професійної діяльності, такі, як розмова по телефону, ділова зустріч, презентація тощо. Крім того, у ділових іграх розвивається нестандартне мислення, формуються ділові якості та риси майбутніх фахівців [4, с. 67].

Під час вивчення теми «Моя майбутня кар'єра» використовуємо ось таку рольову гру «Телефонні розмови»:

Student A

1. You receive a call for your colleague, Laurie Thompson. Laurie is not in the office at the moment. Take the caller's details and say that Laurie will call them back.

2. You are Laurie Thompson. Telephone the person who called about the job advertisement. Offer to send an application form. The closing date for applications is in two weeks' time.

Student B

1. You want to apply for the job in the advertisement. Call Lochlin Plc and ask for Laurie Thompson.

2. Some time after you call Lochlin Plc, Laurie Thompson calls you back. Ask about how you can apply for the job. You also want to know when the closing date for applications is.

Вивчаючи тему «Продаж через Інтернет» доцільно провести гру, яка вчить як проводити переговори:

A representative of a website maintenance company meets a company manager to negotiate a maintenance contract.

Website maintenance company representative

You want:

1. A three-year contract

This allows you to offer the best service to customers and it will be profitable for you.

2. To test the website each month

This will give the best level of service to the client and increase your earnings.

3. Response time – 24 hours

You want the company to contact you by e-mail if there is an emergency. You want up to 24 hours to solve any problems.

Company manager

You want:

1. A one-year contract

You want to see how well the company does the job and if they are reliable before giving them a long contract.

2. To have the website tested every three months

You want the maintenance costs to be as low as possible. However, you would like to have weekly checks on the security of the website.

3. Response time – two hours

You want to contact them at any hour by phone if there is an emergency. You want the maintenance company to solve any problems within two hours.

Для того, щоб навчити студентів проводити наради та вести дискусії, використовуємо таку гру:

Freestyle has developed a new tennis racket called World beater. It is light but gives players increased power and control. It will be launched in the US. The Marketing Department holds a meeting to discuss a strategy.

Read your role card. Then hold the meeting. At the end, the chairperson should summarise your decisions.

Role card A

Chairperson

You will lead the meeting. Ask for participants' opinions, encourage discussion and help them reach agreement. You must decide the following points concerning the marketing of Worldbeater.

1. Its selling price

2. Its target consumer

3. Special offers for first purchase

4. Advertising/promotion

Role card B

Participant

You have the following opinions concerning Worldbeater
Selling price: \$240 approximately
Target consumer: Professional players and serious club players

Special offer for first purchase: 30 free tennis balls

Advertising/promotion: *Professional Tennis*

Role card C

Participant

You have the following opinions concerning Worldbeater
Selling price: \$150

Target consumer: All tennis players, all age groups

Special offer for first purchase: Free tennis at local club

Advertising/promotion: Advertisements in national/ local newspapers and television commercials

Role card D

Participant

You have the following opinions concerning Worldbeater

Selling price: \$180

Target consumer: All tennis players, all age groups

Special offer for first purchase: A free T-shirt with Freestyle logo on it

Advertising/promotion: Advertising in clubs, at public tennis courts and in the press

Role card E

Participant

You have the following opinions concerning Worldbeater

Selling price: \$200

Target consumer: People with money and fashion-conscious tennis players

Special offer for first purchase: A 20% discount off any Freestyle product

Advertising/promotion: Endorsement contracts with famous players or film stars

Висновки з даного дослідження. Відмітимо, що сучасна методика викладання іноземних мов – це гнучке інформаційно-освітнє середовище, що постійно розширюється й оновлюється, і сучасний підхід до пошуку оптимальної й ефективної методики викладання іноземних мов у немовному ВНЗ полягає в поєднанні традиційних та інтенсивних методів навчання. Отже, активне використання комунікативного підходу в процесі викладання іноземної мови дає позитивний результат в засвоєнні і застосуванні іноземної мови майбутніми спеціалістами у їхній професійній сфері.

Перспективи подальших розвідок. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. У перспективі будемо створювати на заняттях такі умови і ставити такі комунікативні завдання, які стимулювали б студентів до усвідомленого засвоєння знань і творчого застосування набутих умінь і навичок, що є можливим лише при моделюванні проблемних ситуацій у навчанні.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Дніпропетровськ, 7–8 черв. 2013 р.) / Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпропетровськ, 2013. Т. 1. 144 с.
2. Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування : зб. наук. пр. V Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Дніпропетровськ, 25–26 квіт. 2014 р.) / Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпропетровськ : Вид-ць Біла К. О., 2014. 145 с.
3. Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання іноземних мов у навчальних закладах : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Харків, 10–11 жовт. 2011 р.) / Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків, 2011. 136 с.
4. Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Дніпропетровськ, 6–7 квіт. 2012 р.) / Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпропетровськ : Вид-ць Біла К. О., 2012. Т. 1. 107 с.

5. Компетентнісно-діяльнісні технології навчання іноземної та рідної мови у середній і вищій школі : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Чернігів, 28 лют. – 1 берез. 2014 р.) / Чернігів. нац. технолог. ун-т. Чернігів, 2014. 141 с.
6. Методика викладання філологічних дисциплін у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах України : II Регіон. наук.-практ. конф., (м. Кам'янець-Подільський, 14 лист. 2013 р.). Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013р. 87 с.
7. Проблеми викладання іноземних мов у немовному вищому навчальному закладі : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Київ, 16 берез. 2012 р.). Київ : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2012. 289 с.
8. Швець Т. А. Методика навчання іноземних мов у вищій школі. Переяслав-Хмельницький, 2014. 295 с.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 25.02.2019

Орищин Іван. Использование коммуникативного подхода к обучению иностранным языкам студентов вуза.

Ⓐ Автор рассматривает проблему использования коммуникативного подхода к обучению иностранным языкам студентов вуза. Раскрыто историю возникновения коммуникативного подхода. Использовано собственный опыт и опыт других преподавателей-практиков. Указано на роль интерактивного обучения. Предложено несколько деловых игр при изучении отдельных экономических тем.

Ключевые слова: интерактивное обучение; коллективное общение; коммуникативный подход; основные признаки коммуникативного подхода; ролевая игра

Oryshchyn Ivan. Use of Communicative Approach in Teaching Foreign Languages to Universities Students.

Ⓐ The author considers the problem of use of communicative approach in teaching foreign languages to students of universities. The history of appearing of the communicative approach is revealed. The own experience and the experience of other teachers-practitioners are used. The role of interactive learning is specified. A few role-plays in the study of selected economic topics are offered.

Key words: interactive learning; collective communication; communicative approach; main features of the communicative approach; role-play

Орищин Іван Степанович, старший викладач кафедри економіки та маркетингу Національного університету «Львівська політехніка»

E-mail: oist_et@ukr.net